

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการวางผังเมืองรวมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ศึกษากระบวนการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวางผังเมืองรวมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง การศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนและกระบวนการดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางที่จะเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมทั้งการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่มีความสำคัญในชุมชน (Key Informant) อันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ของ 4 ตำบลได้แก่ ตำบลท่าสุด ตำบลนางแล ตำบลแม่ข้าวต้ม และตำบลริมกก จำนวน 18 คน การสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดหัวข้อไว้ล่วงหน้า นอกจากนั้นยังมีการศึกษาจากเอกสารและการไปสอบถามขั้นตอนในการการดำเนินงานวางผังเมืองรวม การกำหนดแผนการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 5 คน ซึ่งล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของการวางผังเมือง โดยได้ศึกษาจากเอกสารและการใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ และประชาชน ของ 4 ตำบล รวมเป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ จำนวน 80 คน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในการค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ ใช้วิธีคัดเลือกจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ 4 ตำบล อันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล และสมาชิกกองจัดการบริหารส่วนตำบล ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการวางผังเมืองรวม กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจะถูกคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) มาจำนวนทั้งสิ้น 80 คน โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่มคือ ผู้นำอย่างเป็นทางการ ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ 4 ตำบล คือ ตำบลท่าสุด ตำบลนางแล ตำบลแม่ข้าวต้ม และตำบลริมกก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยผู้ศึกษาพิจารณาเลือกผู้นำอย่างเป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล และสมาชิกกองจัดการบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ประชาชนที่เป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เช่น อดีตผู้นำอย่างเป็นทางการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนที่เป็นประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกลุ่มแม่บ้าน และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนประชาชนทั่วไปคือ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการวางผังเมืองเนื่องจากบุคคลเหล่านี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการการศึกษา และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการวางผังเมืองรวมโดยตรง ซึ่งประชากรทั้ง 3 กลุ่มนี้จะมีบทบาทหน้าที่ในชุมชนและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไป ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์จึงน่าจะมีความแตกต่างกันออกไปอีกด้วย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยกำหนดหัวข้อที่จะทำการศึกษาไว้ล่วงหน้าและใช้คำถามซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ทราบข้อมูลตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษาและวิธีการสังเกต (Observation) บริบทของชุมชนผู้ศึกษากำหนดประเด็นหลักในแบบสัมภาษณ์ไว้ 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 บริบทของสังคมชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ส่วนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ส่วนที่ 3 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองรวมชุมชนมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงประเด็นของการศึกษาครั้งนี้เป็นสำคัญ นั่นคือ ข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมศึกษามานั้นมีความครบถ้วน สมบูรณ์ ครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพียงใด และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจน สมบูรณ์ ครอบคลุมแล้วหรือไม่ และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด โดยผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำการศึกษาข้อมูล และได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยได้จัดทำเป็นแบบบันทึกข้อมูลขึ้นมาโดยเฉพาะ จึงทำให้มีความสะดวกในการแยกหมวดหมู่แต่ละประเภทของข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลของผู้ศึกษานั้น ได้อาศัยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2517.)

3.4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มาซึ่งประกอบด้วย แหล่งสถานที่ แหล่งเวลา และแหล่งบุคคล แล้วดูว่าข้อมูลที่ได้มานั้นต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูล จะเป็นข้อมูลเหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มานั้นเหมือนกันหรือซ้ำกัน ผู้ศึกษาถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้และเป็นข้อมูลจริง แล้วจึงได้จัดบันทึกข้อมูลเหล่านั้นไว้

3.4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตทั้งที่ได้มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคู่กับการซักถามสัมภาษณ์ พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ผู้ศึกษามีเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้ ในประเด็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนเมืองรวมของชุมชนรอบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่เกี่ยวกับการร่วมคิดวางแผน ร่วมตัดสินใจกำหนดทางเลือก ร่วมปฏิบัติร่วมลงทุน และร่วมตรวจสอบและประเมินผล/ร่วมรับผลประโยชน์ เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม กรณีมีการตกหล่น หรือตอบไม่ครบตามข้อคำถาม จะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้ประชากรคนเดิม

3.5.2 นำข้อมูลที่ได้มารวบรวม จัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ แล้วนำมาเขียนเป็นรายงานเชิงพรรณนา

3.5.3 ในส่วนของคำอธิบาย ผู้ศึกษาจะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และจากเอกสารทางวิชาการหรือเอกสารของทางราชการเข้ามาช่วยในการอธิบาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved